

POSTANOWIENIE

29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 29 listopada 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.G.

przeciwko B.R.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej B.R.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 22 marca 2022 r., I ACa 1592/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od B.R. na rzecz K.G. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany B.R. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, wydanego w sprawie o ustalenie na skutek apelacji powódki K.G.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał nieważność postępowania. Podniósł, że w sprawie zaszła okoliczność, o której mowa w art. 379 pkt 4 *in principio* k.p.c., albowiem w składzie Sądu drugiej instancji zasiadła Sędzia, która – w ocenie pozwanego – objęła urząd sędziowski w sposób sprzeczny z prawem. Sprzeczność ta, zdaniem pozwanego,

wynikać miała z tego, że powołanie wspomnianej Sędzi nastąpiło po udzieleniu jej rekomendacji przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w sposób określony w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i niektórych innych ustaw.

Wskazanie nieważności postępowania w katalogu przyczyn kasacyjnych unormowanych w art. 398⁹ k.p.c. wynika z konieczności możliwie każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania należy bowiem brać pod uwagę z urzędu. Uwzględnienie skargi może w takim przypadku nastąpić niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia określonego przepisu postępowania, oraz tego, czy wykazał on możliwość wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (postanowienie SN z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02).

Opisane przez skarżącego okoliczności nie świadczą o nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym. W orzecznictwie wyjaśniono już, zasadniczo oczywistą, kwestię, że nie jest możliwe podważanie uprawnienia do orzekania osoby, która została powołana na urząd sędziego przez Prezydenta (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2020 r., II CSK 581/19, i przywołane tam orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego). Nadto, zgodnie z art. 29 ust. 3 u.s.n. niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do pominięcia stosowania przytoczonego tu przepisu ustawy, co wprost wynika z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP; działanie takie byłoby przy tym sprzeczne z konstytucyjną zasadą niepodważalności powołania sędziego na podstawie art. 179 Konstytucji RP.

Ewentualne wady procedury wyboru kandydata na urząd sędziego przed Krajową Radą Sądownictwa, nawet w razie uznania naruszenia Konstytucji RP w tym zakresie (w przypadku potwierdzenia tego naruszenia stwierdzeniem niezgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę procedury zakończonej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego), samodzielnie nie pozwalają na podważenie niezależności sądu rozpoznającego

sprawę, zaś samo powołanie danej osoby na urząd sędziego przez Prezydenta RP pozostaje niepodważalne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2022 r., I CSK 2822/22, i przywołane tam orzecznictwo).

Niezależnie od powyższego wypada zauważyć, że nawet zgodnie z (niekonstytucyjną, jak wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20) treścią uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/20, „sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Tymczasem skarżący nie podjął nawet próby wykazania, by „w konkretnych okolicznościach” opisany standard był choćby zagrożony, poprzestając na wskazaniu, że członkini składu orzekającego w Sądzie Apelacyjnym uzyskała nominację na urząd sędziego w określonym trybie.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał oczywistą zasadność skargi. Podniósł przy tym, po pierwsze, że skarżąca nie miała interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy przewłaszczenia nieruchomości, gdyż była to „czynność akcesoryjna w stosunku do głównego stosunku prawnego łączącego strony, jakim jest zobowiązanie wekslowe (...)”. Po drugie natomiast stwierdził, że okolicznością wskazującą na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej jest „ustalenie samego charakteru przedmiotowego weksla, jako weksla własnego, zupełnego, stanowiącego prywatny papier wartościowy i nieposiadającego charakteru weksla gwarancyjnego”. Stanowisko to nie zostało rozwinięte ani wyjaśnione.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie SN z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Opisane wyżej okoliczności nie świadczą o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej powoda. Co się tyczy pierwszej z nich, to skarżący nie wyjaśnił, dlaczego uważa, że niemożliwe jest posiadanie przez powódkę interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego wyłącznie z czynności prawnej mającej na celu zabezpieczenie wierzytelności z innego stosunku prawnego.

Ubocznie wypada dodać, że określona wadliwość, skutkująca nieistnieniem prawa lub stosunku prawnego wynikającego z danej czynności prawnej, może dotyczyć tylko zabezpieczenia, a nie czynności, z której wynikać ma zabezpieczana wierzytelność. Co więcej, odrębny charakter obu czynności (*in casu* wystawienia weksla oraz przewłaszczenia nieruchomości na zabezpieczenie), w połączeniu z zasadą dyspozycyjności, sprawia, że dopuszczalne jest wytoczenie powództwa z art. 189 k.p.c. w odniesieniu wyłącznie do prawa lub stosunku prawnego wiążącego się z jedną z tych czynności – nawet wówczas, gdy istnieją podstawy do stwierdzenia, że obie z nich należałoby ocenić w tożsamy sposób.

Z kolei drugi z elementów argumentacji skarżącego nie poddaje się rekonstrukcji. Rzecz nie tylko w tym, że pozwany nie przedstawił w istocie żadnego wyводу mającego świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej i poprzestał na postawieniu zacytowanej wyżej tezy, lecz w tym, że teza ta jest niemożliwa do zrozumienia. Nadto analiza zarzutów skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że wspomniane stanowisko pozwanego, jakkolwiek niejasne, wiąże się z zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Tymczasem zarzut taki jest nie tylko niedopuszczalny w postępowaniu ze skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 w zw. z art. 398¹³ § 2 k.p.c.), lecz został również nieprawidłowo sformułowany. Przedmiotem kontroli pozostaje obecnie orzeczenie Sądu drugiej instancji, tymczasem wskazany przez pozwanego przepis normuje postępowanie przed sądem pierwszej instancji i nie ma samodzielnego zastosowania w postępowaniu apelacyjnym.

Jako trzecią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego ujętego w pytaniu, „czy interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, określonego w art. 189 k.p.c., zachodzi również wówczas, gdy dotyczy jedynie wybranej czynności prawnej akcesoryjnej, w stosunku do głównego stosunku zobowiązaniowego łączącego strony”. Pozwany nie przytoczył przy tym dalej idącego wyводу, poprzestając na postawieniu przytoczonego tu pytania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Postawione przez skarżącego pytanie nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w opisanym wyżej rozumieniu. Nie jest bowiem wiadome, dlaczego skarżący postrzega opisaną przez siebie kwestię jako problem jurydyczny o doniosłym charakterze. Ponadto połączenie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy dotyczą one odmiennych przyczyn kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do jej prawidłowego rozstrzygnięcia (postanowienie SN z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem w innej części wywodów skarżący twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona właśnie dlatego, iż powódka nie miała interesu prawnego w ustaleniu nieistnienia prawa czy stosunku prawnego wynikającego z czynności prawnej, która w ocenie skarżącego – była „czynnością akcesoryjną” (s. 8 skargi kasacyjnej) względem weksla. Stanowisko takie nie jest spójne, gdyż albo ocena określonej kwestii jest oczywista, albo kwestia ta stanowi istotne zagadnienie prawne. Okoliczność ta, podobnie jak wspomniane uprzednio nieprzedstawienie przez skarżącego argumentacji wspierającej w tym punkcie analizowany obecnie wniosek, świadczy o niewykazaniu przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone

w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

(R.N.)

[ms]